

Спільна ініціатива з моніторингу ринку (СІМР)

Серпень 2023 року

Україна

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- **Медіанна вартість повного кошика СІМР зменшилася загалом по країні (на 11%) та у всіх макрорегіонах.** При цьому найбільш суттєве зниження цін відбулося на Сході (на 17%) та Півночі (на 14%). Це зниження значною мірою пов'язане з розширенням сезонної пропозиції овочів.
- **Цінова доступність залишалася ключовою проблемою: частка ключових інформантів (КІ)-покупців, які назвали підвищення цін основним фінансовим бар'єром для доступу до товарів, зросла з 52% у липні до 59% у серпні.** Найбільш тривожна ситуація склалася в Чернігівській області, де 92% респондентів вказали на проблеми, пов'язані зі зростанням цін, а 52% зазначили, що не можуть собі дозволити придбати товари.
- **Підприємства роздрібної торгівлі на Півночі були найбільш занепокоєні зростанням цін (64%) та зниженням купівельної спроможності покупців (58%) у найближчі місяці.** Ця стурбованість була особливо високою в Київській та Чернігівській областях.
- **Безпекові чинники обмежували діяльність підприємств роздрібної торгівлі на Півдні, особливо на територіях ближче до лінії фронту, таких як Херсонська та Запорізька області.** Повітряні атаки переважно впливали на доступ до магазинів покупців на Півночі. Натомість покупці на Півдні та Сході, особливо в Херсонській, Донецькій та Харківській областях, частіше повідомляли про активні бойові дії та обстріли, обмеження пересування та відчуття небезпеки в магазинах або дорогою до них.
- **У серпні ціни на всі види пального продовжували зростати, що обмежило доступ до ринків для 21% споживачів.** Ціни на дизельне паливо підвищилися на 9%, тоді як бензин А-95 та бензин А-92 подорожчали на 8%.
- **Опитані покупці на Півдні стикалися з труднощами в доступі до фінансових послуг** переважно через нестачу банків та банкоматів, довготривалі перебої в роботі існуючих, спричинені повітряними тривогами, а також проблемами з наявністю готівки та технічними неполадками банкоматів.

1061 ГРН

Вартість кошика СІМР

28,43 USD (▼ 11%) 25,78 EUR (▼ 10%)

Медіанні значення вартості повного кошика СІМР у серпні 2023 року, грн

Захід	1107	▼ 6%
Південь	1073	▼ 10%
Загалом	1061	▼ 11%
Київ	1049	▼ 9%
Схід	1049	▼ 17%
Північ	1044	▼ 14%
Центр	1041	▼ 5%

СІМР у серпні 2023 року:

- 11 партнерів-учасників
- 1240 проведених інтерв'ю
- 562 опитані підприємства роздрібної торгівлі
 - о 678 опитаних покупців (43% чоловіків та 57% жінок)
- 24 досліджені області
- 139 досліджені громади

КОНТЕКСТ І

ОБґРУНТУВАННЯ

Починаючи з 24 лютого 2022 року, повномасштабна війна в Україні призвела до масового переміщення населення та гуманітарної кризи. З огляду на важливу роль багатоцільової грошової допомоги, моніторинг ринку є надзвичайно важливим для забезпечення ефективної і сталої гуманітарної допомоги та недопущення її негативного впливу на місцеві магазини і ринки. У зв'язку з розширенням територій, невідконтрольних Уряду України, дані про стан ринку на територіях, що постраждали внаслідок бойових дій, є обмеженими та неповними. Метою Спільної ініціативи з моніторингу ринку (СІМР) є заповнити цей брак інформації шляхом надання необхідних оперативних даних про цінові тенденції та показники функціонування ринку.

ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою СІМР є:

- Щомісячне відстеження цін та наявності основних товарів на ринках України.
- Оцінка впливу поточної гуманітарної кризи на системи ринків України.
- Допомога гуманітарним організаціям у кращому розумінні ситуації на ринку в Україні.

МЕТОДОЛОГІЯ:

Щомісяця проводиться оцінка торговельних майданчиків по всій території України. У кожному місці збору даних польові команди реєструють ціни та інші ринкові показники шляхом опитування ключових інформантів (КІ) із числа підприємств роздрібної торгівлі та споживачів, що відображають щомісячні зміни на місцевих ринках**.

* Схід включає Харківську, Луганську та Донецьку області.

** Огляд методології наведено на сторінці 13.

НАЯВНІСТЬ ТОВАРІВ

Продовольчі товари та засоби гігієни

У серпні продукти харчування та засоби гігієни були в широкому доступі, оскільки лише 1% опитаних покупців у цілому в країні повідомив про їхню обмежену доступність (графіки 1 і 2). На дефіцит цих товарів переважно вказували опитані споживачі в східному регіоні (4%).

Згідно з опитуванням підприємств роздрібною торгівлі, **дитячі каші для першого прикорму та підгузки для немовлят були серед найменш доступних товарів у кошику СІМР**. Загалом по країні про повну наявність дитячих каш для першого прикорму повідомив 91% опитаних підприємств, а про повну наявність підгузників - 92%. Найбільш обмеженою наявністю цих товарів була на Півдні, зокрема в Запорізькій області (28% для каш для першого прикорму та 35% для підгузників), а також у Херсонській області (60% для обох товарів).

Результати опитування підприємств роздрібною торгівлі свідчать про **певні проблеми з доступом до овочів, які включені до складу кошика СІМР, у Запорізькій області**. Чотирнадцять відсотків опитаних ритейлерів у цій області повідомили про відсутність або дефіцит моркви в їхніх магазинах, 13% - картоплі, 8% - цибулі та капусти.

Ліки

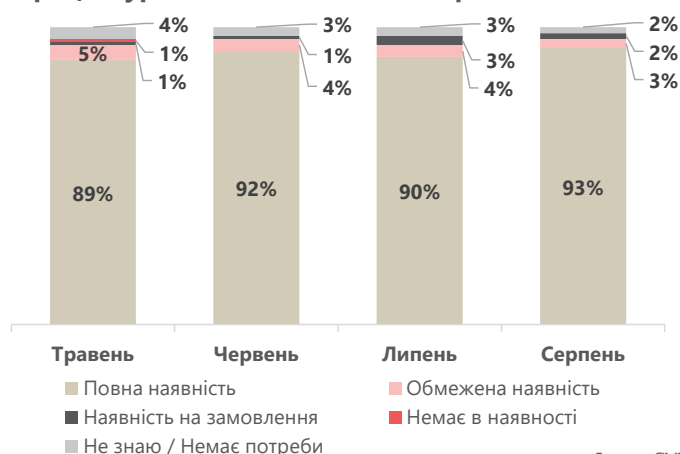
Наявність безрецептурних ліків дещо покращилася порівняно з попереднім місяцем. У липні 90% опитаних покупців повідомили про повну наявність ліків, у серпні ця частка збільшилася до 93% (як показано на графіку 3).

Найбільшу частку опитаних покупців, які повідомили про недостатню кількість цих товарів у місці їхнього проживання, зафіксовано в Херсонській (18%), Рівненській (17%) та Вінницькій (13%) областях. Крім того, у Харківській області 9% опитаних споживачів повідомили, що можуть придбати ліки лише під замовлення.

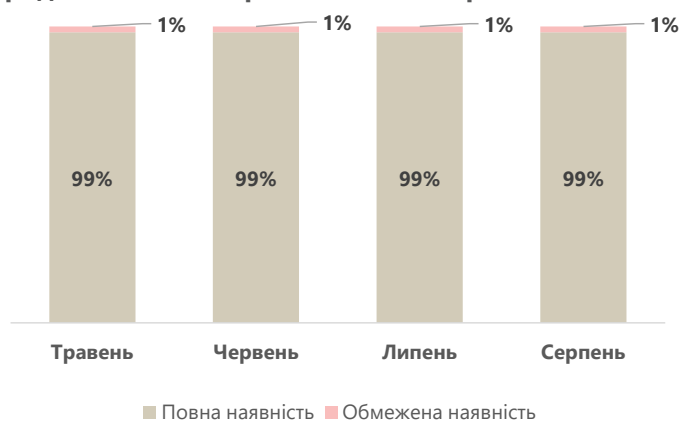
Теплий одяг

Результати опитування свідчать про **постійні труднощі з доступом до теплового одягу на Сході та Півдні**, що є надзвичайно важливим із наближенням холодів.

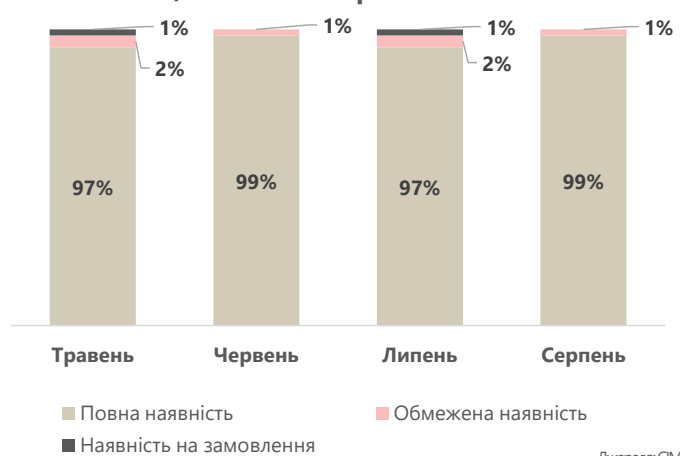
Графік 3: % покупців, які повідомили про наявність безрецептурних ліків, загалом по країні

Графік 1: % покупців, які повідомили про наявність продовольчих товарів, загалом по країні

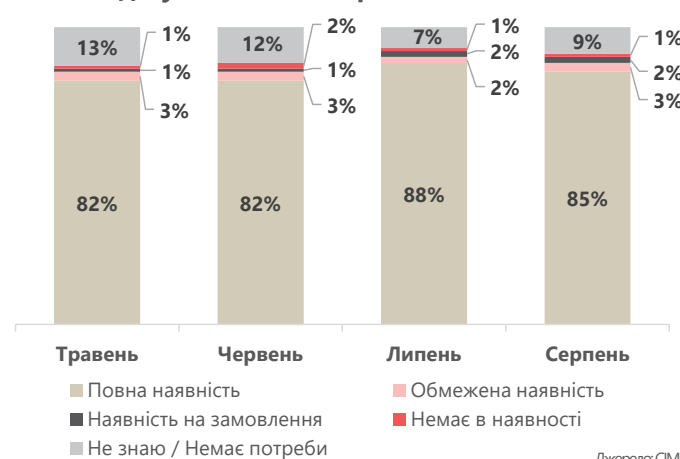
Графік 2: % покупців, які повідомили про наявність засобів гігієни, загалом по країні

У серпні на проблеми з доступом до теплового одягу, такі як його відсутність або обмежена наявність у магазинах, чи можливість придбати його тільки під замовлення, вказали 17% опитаних покупців на Сході та 10% на Півдні, при цьому найбільша їхня частка була зафіксована в Херсонській (30%) та Харківській (21%) областях.

Більше того, респонденти в західних та центральних областях також відзначали труднощі з доступом до теплового одягу в їхніх місцевих магазинах та ринках. Особливо ці проблеми турбували жителів Закарпатської (25%), Вінницької (13%) та Рівненської (11%) областей.

Графік 4: % покупців, які повідомили про наявність теплового одягу, загалом по країні

ДОСТУПНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ТА РИНКОВІ ЦІНИ

Наявність

Завдяки достатній пропозиції на ринку, у серпні автомобільне паливо було повністю доступне для більшості (79%) опитаних споживачів по всій країні (як показано на графіку 5).

Проте в окремих областях спостерігалися певні проблеми з наявністю пального. У Запорізькій області 20% респондентів відзначили відсутність або обмежену наявність пального. У Вінницькій області 13% респондентів повідомили про відсутність пального. Крім того, у Харківській та Херсонській областях, 12% та 11% респондентів, відповідно, зазначили обмежену наявність пального.

Ситуація відносно палива для опалення дещо погіршилася порівняно з попереднім місяцем. У липні 85% опитаних споживачів повідомили про повну наявність палива для опалення, проте ця частка знизилася до 78% у серпні (як показано на графіку 6).

Про обмежену наявність палива для опалення найчастіше повідомляли в м.Києві (18%), Донецькій (10%), Харківській (7%) та Херсонській (7%) областях. Як і в попередньому місяці, у Чернігівській області 20% опитаних споживачів могли придбати паливо для опалення тільки через замовлення.

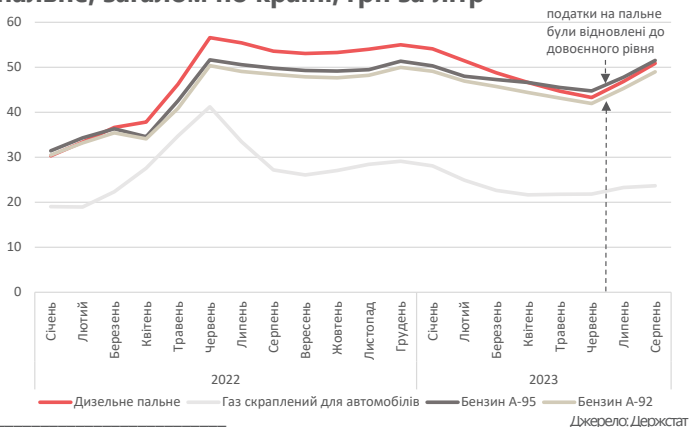
Ринкові ціни

Ціни на паливо продовжували зростати в серпні на фоні відновлення повного оподаткування*. Разом із тим, падіння світових цін на нафту в попередні місяці, значні запаси пального та посилення конкуренції на ринку роздрібної торгівлі були чинниками, які обмежували зростання цін на паливо¹.

За даними Державної служби статистики України (Держстат)², порівняно з липнем, середні споживчі ціни на дизель зросли на 9%, а бензин А-92 та бензин А-95 подорожчали на 8%. Ціни на газ скраплений для автомобілів підвищилися на 2%.

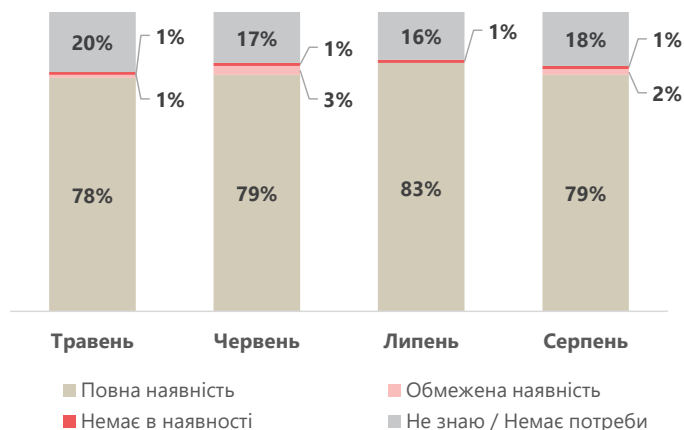
За даними опитування покупців, орієнтовні ціни на бензин і дизель, придбані через неофіційні джерела, були нижчими, ніж на ті, що були придбані через офіційні джерела. Так, респонденти зазначили, що могли придбати бензин та дизель через офіційні

Графік 7: Середня споживча ціна на автомобільне паливо, загалом по країні, грн за літр

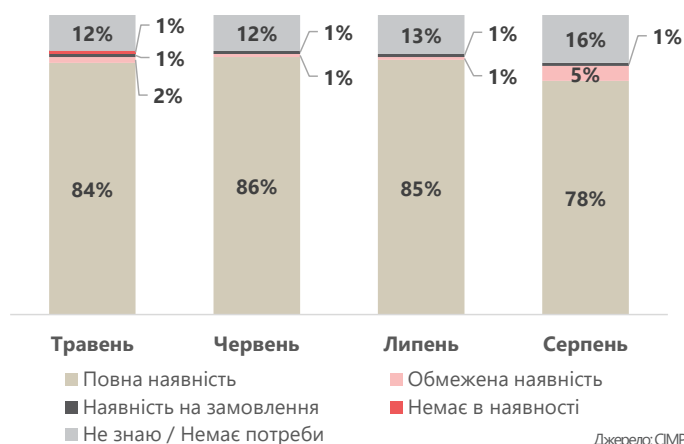
* 1 липня було відновлено довоєнний рівень оподаткування пального. Таким чином, ставку ПДВ на нафтопродукти було збільшено із 7% до 20%, акцизний податок на бензин було встановлено на рівні 213 євро на 1000 літрів, а на дизельне паливо - на рівні 140 євро на 1000 літрів.³

Графік 5: % покупців, які повідомили про наявність автомобільного пального, загалом по країні

Джерело: СІМР

Графік 6: % покупців, які повідомили про наявність палива для опалення, загалом по країні

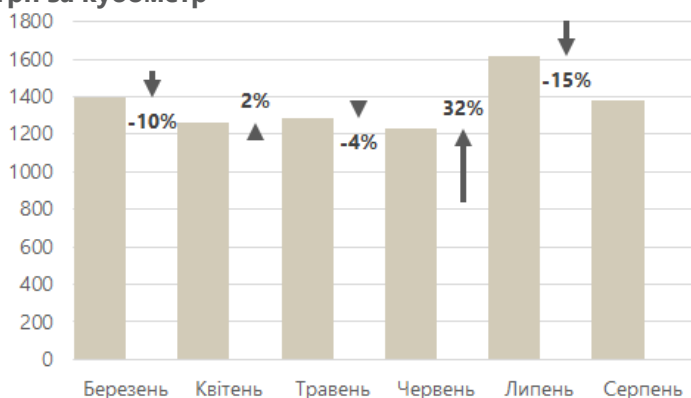
Джерело: СІМР

джерела за 52 грн за літр, тоді як через неофіційні джерела ціна становила 51 грн за літр для бензину та 48 грн за літр для дизельного пального.

Ціна на природний газ, який споживачі використовують для опалення своїх будинків та приготування їжі, залишалася незмінною з початку повномасштабної війни в лютому 2022 року - 8 грн за кубометр по всій країні. Третій місяць поспіль ціни на електроенергію становили 2,64 грн за кВт/год, що в 1,5 раза більше, ніж на початку року.

У серпні медіанна ціна на дрова знизилася на 15%, порівняно з липнем, і становила 1380 грн за кубометр (графік 8). Найвищі ціни спостерігалися на Півдні - 2000 грн за кубометр.

Графік 8: Медіанна ціна на дрова, загалом по країні, грн за кубометр

Джерело: СІМР

КОШИК CIMP

Медіанна вартість повного кошика CIMP

Кошик CIMP - це підгрупа споживчого набору репрезентативних товарів (послуг) із 335 позицій, який формується Державною службою статистики України (Держстатом) і куди входять основні продовольчі товари та засоби гігієни, які регулярно купує середньостатистичне домогосподарство. Вміст кошика CIMP було визначено під час консультацій із Робочою групою з питань грошової допомоги в Україні (РГГД).

У серпні, порівняно з липнем, **вартість повного кошика CIMP знизилася у всіх регіонах**, при цьому найсуттєвіше зниження цін відбулося на Сході (на 17%) та Півночі (на 14%).

Розрахунок на національному рівні повного кошика CIMP у серпні показав зниження його вартості на 11% порівняно з липнем, хоча він залишився на 4% дорожчим, ніж у серпні 2022 року (як показано на графіку 9).

Найдорожчий кошик CIMP було розраховано на основі цін, про які повідомлялося на Заході (1107 грн) та Півдні (1073 грн), тоді як найнижчі ціни в кошику CIMP спостерігалися в Центрі (1041 грн).

На обласному рівні, найвища вартість споживчого кошика CIMP була зафіксована у Волинській (1329 грн), Херсонській (1209 грн) та Рівненській (1188 грн) областях.

Незважаючи на загальну тенденцію до зниження цін, 50% опитаних підприємств роздрібної торгівлі в

ВМІСТ КОШИКА CIMP

Продовольчі товари

Хліб	500 г
Крупа гречана	1 кг
Капуста	1 кг
Морква	1 кг
Курятина (стегна)	1 кг
Каші для першого прикорму	200 г
Вода питна	1 пляшка (1,5 л)
Яйця (куряті)	10 шт
Молоко (2,5%)	900 мл
Олія соняшникова	900 мл
Цибуля	1 кг
Картопля	1 кг
Рис круглий	1 кг
Борошно пшеничне (біле)	1 кг

Непродовольчі товари (НПТ)

Туалетне мило	1 брусок (75 г)
Підгузки дитячі (розмір 3)	1 упаковка (40-60 шт)
Гігієнічні прокладки	1 упаковка (10 шт)
Господарське мило	1 брусок (200 г)
Зубна паста	1 тюбик (75 мл)
Пральний порошок (автомат)	1 пачка (500 г)

Донецькій, 42% в Рівненській та 25% у Запорізькій областях повідомили про зростання цін на всі товари, включені до кошика CIMP.

Ціни

Вартість продуктового кошика суттєво знизилася у всіх регіонах, при цьому найбільше зменшення зафіксовано на Сході та в Центрі (по 14%). Загалом по Україні вартість продуктового кошика становила 530 грн, що на 13% менше, ніж в липні.

Падіння цін на продукти харчування значною мірою пов'язане зі зниженням цін на овочі, а саме: моркву (на 64%), капусту (на 54%), цибулю (на 47%) та картоплю (на 38%). Ці овочі стали більш доступними за рахунок збільшення пропозиції. У цьому році виробництво овочів збільшилося завдяки сприятливим погодним умовам та нарощуванню обсягів виробництва в окремих регіонах¹.

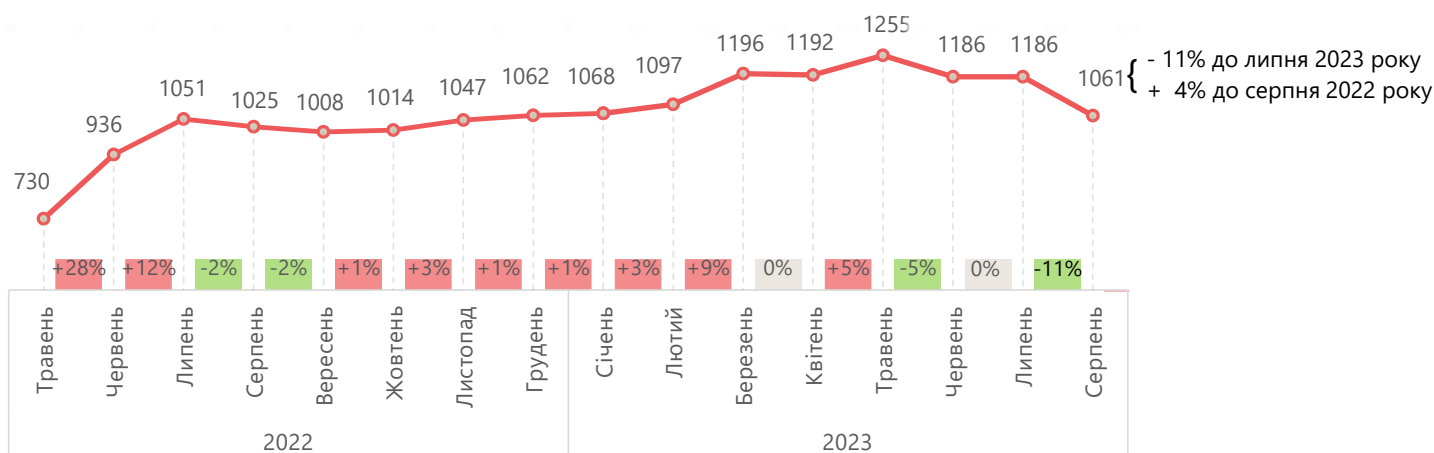
Водночас ціни на яйця підвищилися на 8% загалом по країні.

Найдорожчий продуктовий кошик було розраховано на основі цін, про які повідомляли роздрібні продавці в Києві (562 грн), а найдешевший - у Центрі (508 грн).

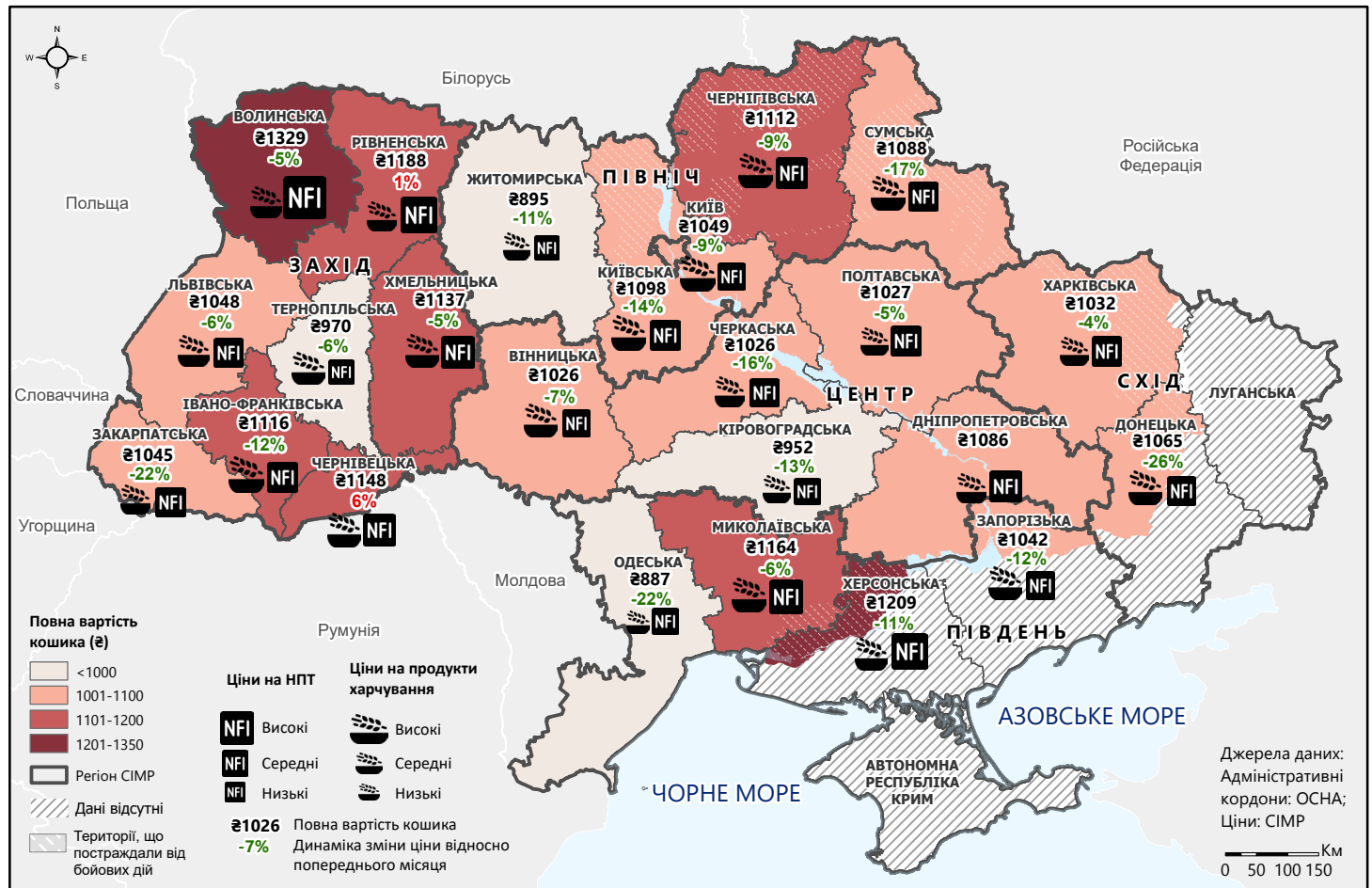
Вартість непродовольчого (гігієнічного) кошика в серпні в цілому в країні склала 531 грн, що на 8% менше, ніж у липні. Зменшення вартості кошика НПТ спостерігалось у всіх регіонах, крім Центру, де відбулося збільшення його вартості на 6%.

Найдорожчий кошик НПТ було зафіксовано на Заході (569 грн), тоді як найдешевший - у Києві (487 грн).

Графік 9: Місячна динаміка вартості кошика CIMP, грн

Карта 1: Медіанні значення цін на продовольчі та непродовольчі товари в серпні 2023 року, за областями

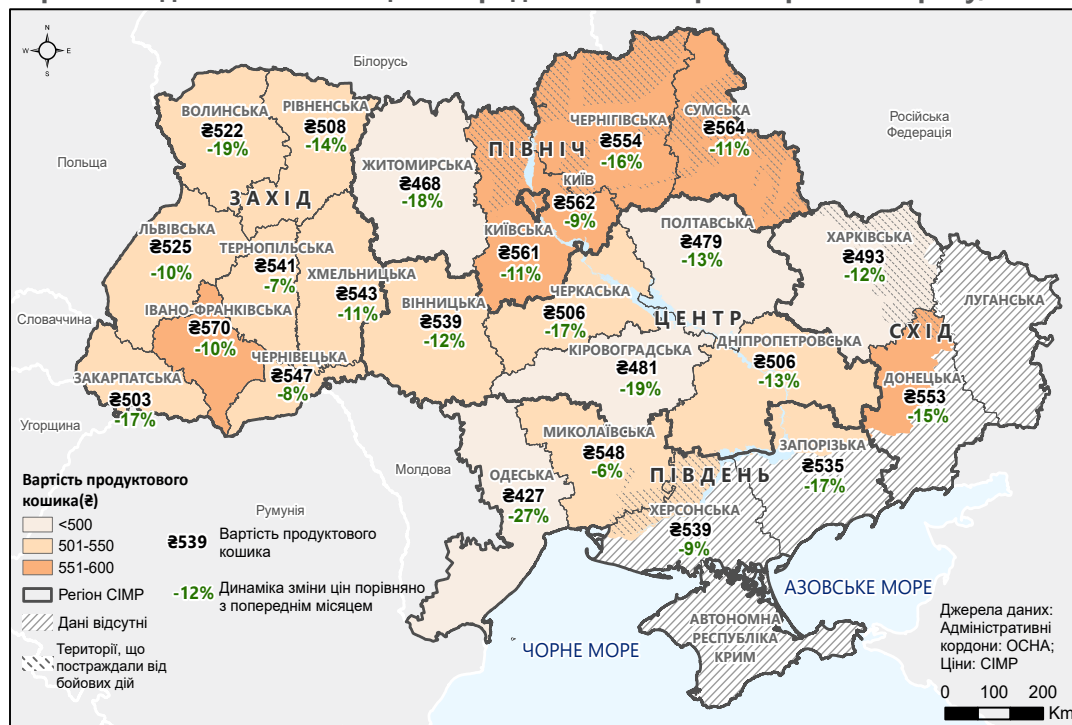

Таблиця 1: Медіана ціни на продовольчі товари в серпні 2023 року, за регіонами, грн

Найменування	Одиниця	Захід		Центр		Південь		Північ		Київ		Схід		Загалом по країні	
		Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка
Хліб	500 г	18	-6%	17	-1%	19	5%	19	14%	21	-2%	18	-3%	18	1%
Крупа гречана	1 кг	42	-8%	44	-7%	57	-5%	48	-8%	45	-1%	44	-7%	45	-5%
Капуста	1 кг	11	-46%	11	-50%	12	-54%	11	-58%	13	-46%	16	-36%	12	-54%
Морква	1 кг	20	-64%	16	-67%	16	-68%	18	-65%	20	-57%	18	-66%	18	-64%
Курятина (стега, свіжі)	1 кг	107	0%	110	-5%	95	-1%	106	-3%	124	3%	96	0%	107	-2%
Каші для першого прикорму	200 г	98	9%	86	-8%	65	7%	90	-2%	96	-2%	83	1%	88	-3%
Яйця (курячі)	10 шт	39	10%	37	9%	44	-2%	38	6%	38	8%	39	10%	39	8%
Молоко (2.5%, свіже)	900 мл	31	1%	32	1%	34	1%	32	-1%	30	0%	34	-9%	32	0%
Олія соняшникова	900 мл	50	6%	50	-1%	58	-2%	57	1%	50	-5%	56	-10%	53	-3%
Цибуля	1 кг	21	-48%	17	-49%	16	-51%	19	-52%	20	-44%	21	-44%	19	-47%
Картопля	1 кг	12	-39%	11	-41%	12	-34%	12	-46%	13	-33%	15	-24%	12	-38%
Рис (круглий)	1 кг	55	3%	50	-3%	55	-6%	53	1%	57	2%	52	-6%	54	-1%
Вода	1.5 л	15	-11%	13	-15%	16	-8%	17	1%	15	1%	15	-15%	15	-12%
Борошно пшеничне (біле)	1 кг	18	-1%	15	1%	19	-4%	20	4%	20	0%	16	-19%	19	-3%
Загалом		538	-10%	508	-14%	518	-13%	539	-13%	562	-9%	523	-14%	530	-13%

Джерело: СІМР

Карта 2: Медіанні значення цін на продовольчі товари в серпні 2023 року, за областями

Таблиця 2: Медіана ціни на непродовольчі товари (засоби гігієни) в серпні 2023 року, за регіонами, грн

Найменування	Одиниця	Захід		Центр		Південь		Північ		Київ		Схід		Загалом по країні	
		Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка
Туалетне мило	1 брусок (75 г)	15	0%	12	-2%	16	8%	14	4%	12	0%	13	-17%	13	-3%
Підгузки дитячі (розмір 3)	1 упаковка (40-60 шт)	399	-2%	381	6%	398	-9%	349	-18%	343	-10%	375	-23%	378	-9%
Гігієнічні прокладки	1 упаковка (10 шт)	43	0%	39	-2%	34	-6%	38	-1%	38	-15%	39	-9%	38	-7%
Господарське мило	1 брусок (200 г)	20	0%	20	9%	22	2%	20	-9%	23	3%	21	-17%	21	-5%
Зубна паста	1 тюбик (75 мл)	42	-3%	36	15%	33	-10%	38	-9%	30	-3%	32	-13%	34	-7%
Пральний порошок	1 пачка (500 г)	51	-5%	45	4%	51	1%	48	-4%	42	-5%	44	-1%	46	-2%
Загалом		569	-2%	532	6%	555	-7%	506	-14%	487	-9%	526	-20%	531	-8%

Джерело: СІМР

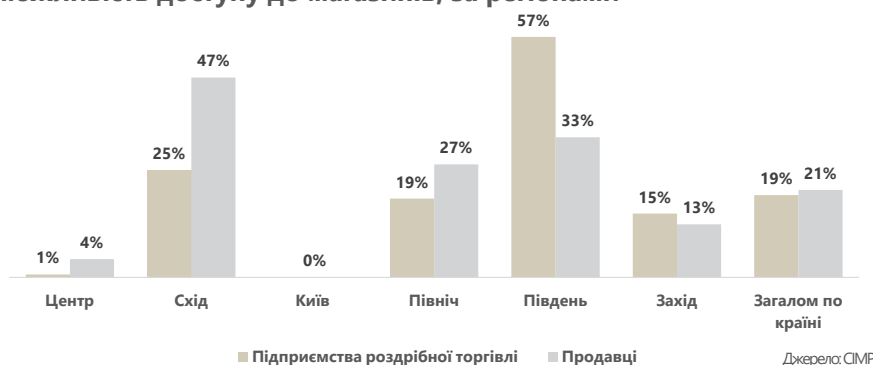
ДОСТУП ДО МАГАЗИНІВ

Фізичний доступ до магазинів

У серпні **21%** опитаних покупців загалом по країні зазначили, що повномасштабна війна вплинула на їхню можливість фізичного доступу до магазинів (серед опитаних підприємств роздрібної торгівлі ця цифра була дещо нижчою й становила 19%). Найвищі відсотки спостерігалися на Сході та Півдні, де, відповідно, 47% та 33% опитаних покупців повідомили про труднощі з доступом до магазинів. Крім того, на цю ж проблему також вказали 57% опитаних ритейлерів на Півдні (графік 10).

Основною причиною труднощів у доступі до ринків по всій країні були **повітряні тривоги**, про що зазначили 10% опитаних покупців, найвищу частку яких зафіксовано на Півночі (26%). Варто зазначити, що всі опитані покупці в Чернігівській області повідомили, що магазини або ринки в їхньому регіоні тимчасово припиняли роботу через повітряні тривоги.

Графік 10: % покупців та підприємств роздрібної торгівлі, які повідомили про негативний вплив повномасштабної війни на можливість доступу до магазинів, за регіонами

Безпекові чинники мали значний вплив на доступ до магазинів покупців південних та північних територій поблизу лінії фронту. Зокрема, про активні бойові дії або обстріли повідомили 45% опитаних покупців у Херсонській та 30% у Донецькій областях, тоді як на обмеження пересування, пов'язані з воєнним станом, вказали 34% респондентів у Херсонській та 23% у Харківській областях. Шістнадцять відсотків респондентів у Херсонській та Харківській областях, а також 10% у Донецькій області повідомили про обмежений доступ до місцевих магазинів та ринків через відчуття небезпеки під час перебування в магазинах або дорогою до них, через страх потрапити під обстріл.

Більше того, опитані покупці в Херсонській та Харківській областях повідомили про **пошкодження будівель або інфраструктури в їхніх магазинах або на ринках, а також про пошкодження або загородження на дорогах до них.**

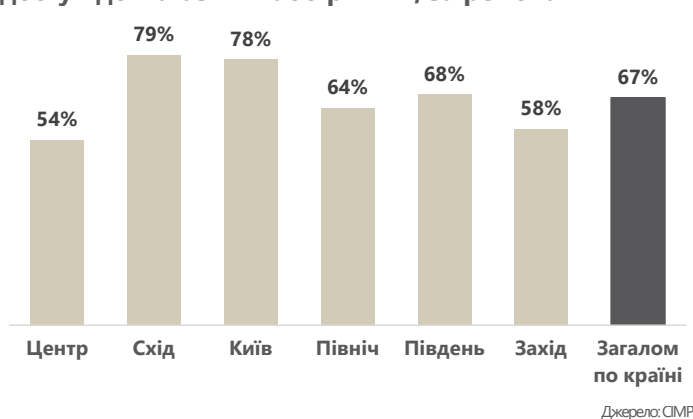
Відсутність транспортного сполучення була додатковим фактором, що фізично обмежував можливості 23% опитаних покупців у Харківській області дістатися до магазинів або ринків у своїх громадах.

Фінансові фактори

Фінансові фактори продовжували негативно впливати на доступ покупців до магазинів та ринків по всій Україні, про що в серпні повідомили 67% респондентів.

Хоча в серпні ціни на товари демонстрували тенденцію до зниження, вони залишалися відносно високими і це ускладнювало доступ покупців до магазинів. Зокрема, **59% респондентів по всій країні визначили зростання цін у магазинах та на ринках як перешкоду в доступі до покупок**, що помітно більше, порівняно з 52% у липні. Найвища частка таких респондентів була в м.Києві (72%). Крім того, **16% опитаних покупців зазначили, що не можуть дозволити собі товари** в магазинах чи на ринках, при цьому найбільша їхня частка була на Сході (32%).

Графік 11: % покупців, які повідомили про негативний вплив фінансових факторів на їхній доступ до магазинів або ринків, за регіонами

Однак на обласному рівні **найбільш тривожною ситуація виявилася в Чернігівській області, де 92% респондентів повідомили про проблеми, пов'язані зі зростанням цін, а 52% вказали, що не можуть дозволити собі товари.**

Зростання цін на пальне в липні та серпні* мало наслідки для споживачів: **21% респондентів назвали високі ціни на пальне для автомобілів одним із факторів, що обмежив їхній доступ до магазинів та ринків.** Крім того, **висока вартість проїзду в громадському транспорті також була стримуючим фактором**, особливо на Заході (про це повідомили 13% респондентів), а також на Півночі та Сході (9% у кожному регіоні).

Як наслідок, проблема цінової доступності залишається критично важливою, особливо в Чернігівській області, де це є перешкодою в доступі до ринків.

Графік 12: Основні фінансові перешкоди в доступі до магазинів, на які вказали покупці, загалом по країні**

* Див. "Ринкові ціни" на сторінці 3.

** Показники були отримані з відповіді на питання, в якому наявні декілька варіантів відповідей.

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ

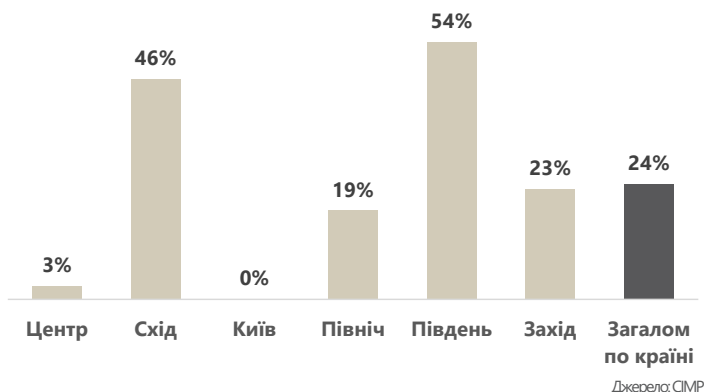
У серпні менше підприємств роздрібно́ї торгівлі повідомляли про труднощі з підтриманням роботи та наповнення магазинів асортиментом товарів порівняно з липнем. Зокрема, у липні на такі проблеми вказували 33% опитаних представників роздрібно́ї торгівлі, тоді як у серпні їхня частка зменшилася до 24%. Про труднощі частіше повідомляли ритейлери на Півдні та Сході, ніж в інших регіонах України (54% та 46%, відповідно), як показано на графіку 13.

Основними труднощами, про які повідомили підприємства роздрібно́ї торгівлі по всій країні, були високі ціни від постачальників (16%), причому частіше на це вказували на Сході (41%), Півдні (20%), Заході (18%) та Півночі (16%).

Загрози фізичної небезпеки мали негативний вплив на підприємства роздрібно́ї торгівлі на Півдні, особливо в прифронтових областях, таких як Запорізька та Херсонська. Зокрема, 29% підприємств роздрібно́ї торгівлі на Півдні повідомили про труднощі, пов'язані з фізично небезпечними умовами, тоді як обмеження на пересування обмежили діяльність 26% ритейлерів у цьому регіоні.

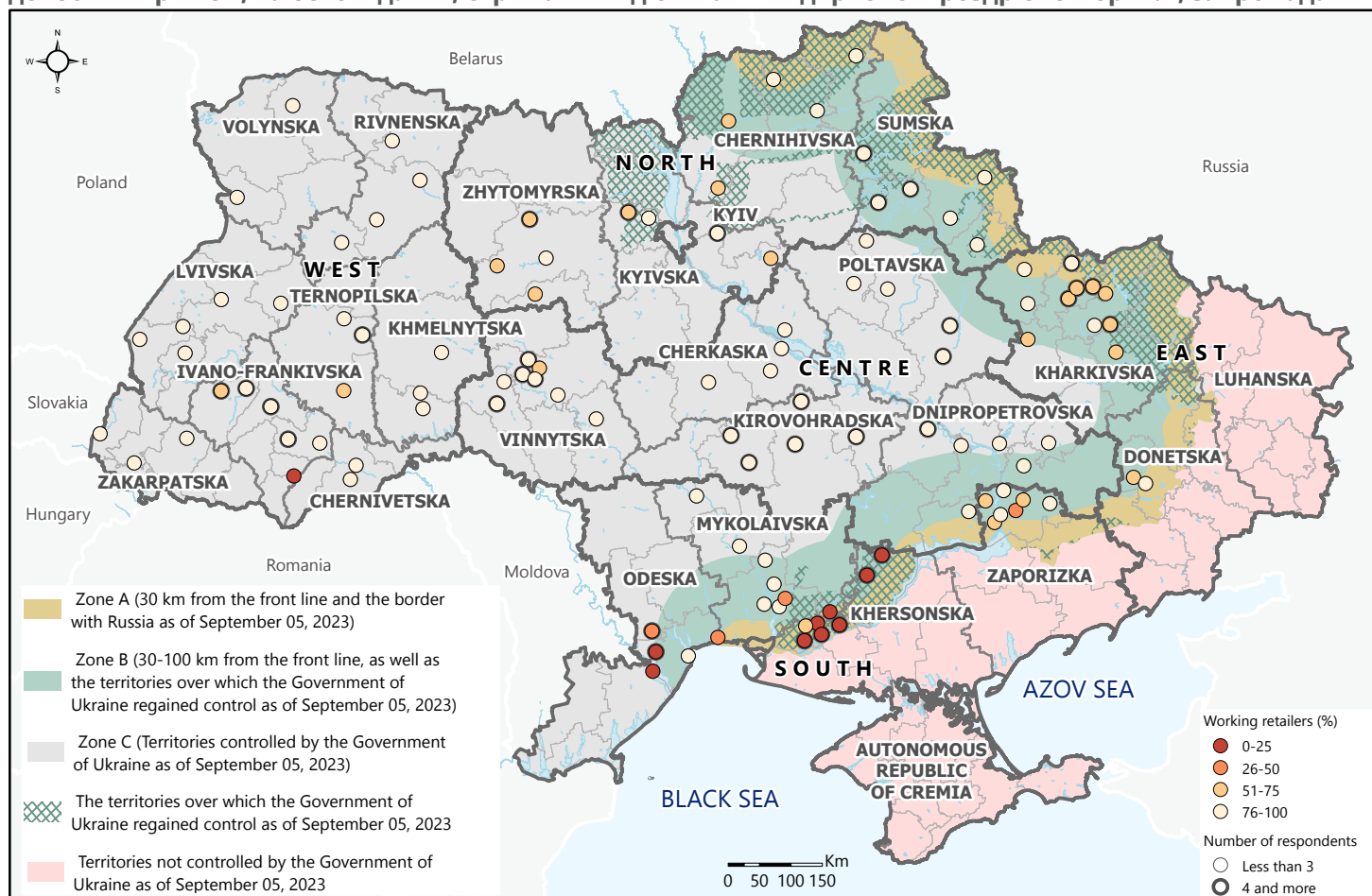
Крім того, підприємства роздрібно́ї торгівлі на Півдні стикалися з іншими труднощами, такими як доступ до готівки для розрахунків із постачальниками (30%), зберігання товарів під час відключення електроенергії (19%), труднощі з наявністю основних товарів (8%) та дефіцит товарних запасів (7%).

Графік 13: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили про труднощі в підтримці функціонування та забезпеченості магазину асортиментом товарів, за регіонами

У серпні ключових інформантів серед підприємств роздрібно́ї торгівлі попросили оцінити частку ритейлерів, які працюють на їхньому ринку порівняно з довоєнним рівнем. На територіях, які знаходяться поблизу лінії фронту, частка працюючих підприємств роздрібно́ї торгівлі була дещо нижчою, ніж у регіонах, які не зазнали безпосереднього впливу від наземних бойових дій. Зокрема, ця частка варіювалася від 25% до 50% на Півдні та від 50% до 75% на Сході. Загалом по країні показник знаходився в межах від 50% до 75%.

Карта 3: Орієнтовна частка працюючих підприємств роздрібно́ї торгівлі в серпні 2023 року, порівняно з довоєнним рівнем, на основі даних, отриманих від опитаних підприємств роздрібно́ї торгівлі, за громадами

Таблиця 3: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили про нові труднощі, з якими вони зіткнулися з початку повномасштабної війни, за типом труднощів та регіонами*

Вид проблеми	Центр	Схід	Київ	Північ	Південь	Захід	Загалом
Наявність основних товарів				5%	8%	4%	3%
Зростання цін від постачальників	2%	41%		16%	20%	18%	16%
Платоспроможність для розрахунку з постачальниками					30%	3%	6%
Повна укомплектованість штату	1%	2%		6%	3%	1%	2%
Обмеження пересування		3%		1%	26%	1%	5%
Фізична небезпека в даному районі		2%			29%		5%
Зберігання товарів під час відсутності електроенергії					19%	2%	4%
Достатня кількість запасів товарів				1%	7%	2%	2%
Інше						1%	

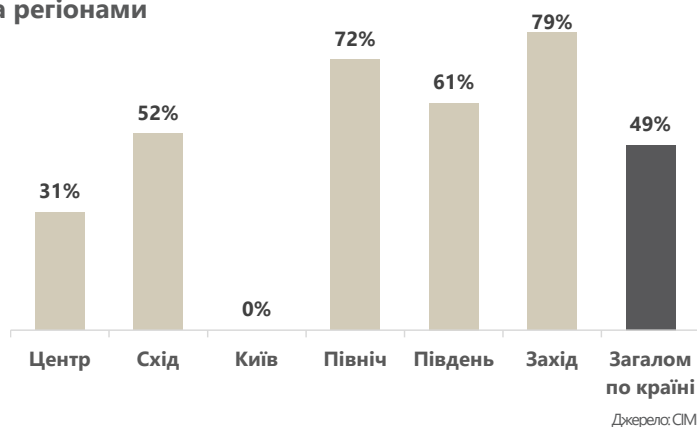
Джерело: CIMR

* Показники були отримані з відповідей на питання, в якому наявні декілька варіантів відповідей.

Результати опитування свідчать, що **49% опитаних підприємств роздрібно́ї торгівлі по всій країні очікують на нові труднощі в найближчому майбутньому через повномасштабну війну** (графік 14).

Серед найбільш очікуваних труднощів, про які повідомлялося загалом по країні, були зростання цін (39%), а також зниження купівельної спроможності покупців (32%). На рівні регіонів про ці труднощі найбільше вказували респонденти на Півночі: 64% очікували на зростання цін та 58% - на зниження купівельної спроможності покупців. Результати дослідження виявили тривожну ситуацію в Київській та Чернігівській областях, де кожне опитане підприємство роздрібно́ї торгівлі (n=23/23 у Київській та n=15/15 у Чернігівській) очікувало на зростання цін від постачальників, а 87% - на зниження купівельної спроможності покупців.

Крім того, 26% ритейлерів на Півдні та 19% на Півночі очікували на зниження мобільності покупців.

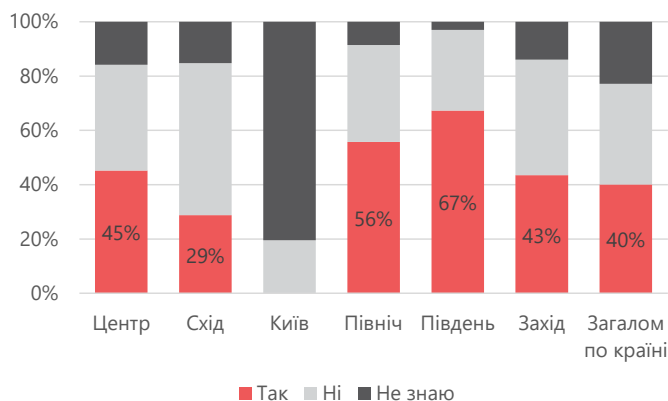
Графік 14: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які очікують нових труднощів у зв'язку з війною, за регіонами

Джерело: CIMR

Більше того, 25% підприємств роздрібно́ї торгівлі на Півдні передбачали зниження доступності готівкових коштів.

ПОСТАЧАННЯ

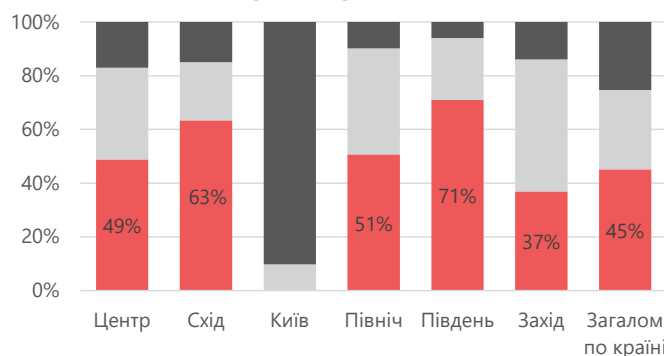
У серпні 40% опитаних підприємств роздрібно́ї торгівлі зазначили, що їхня діяльність залежить від одного постачальника продовольчих товарів. Частка підприємств роздрібно́ї торгівлі, чия діяльність переважно залежить від одного постачальника основних засобів гігієни, була дещо вищою (45% по всій країні). Це є потенційним джерелом вразливості для магазинів, оскільки може поставити під загрозу їхню здатність підтримувати належний рівень запасів.

Графік 15: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили, що залежать переважно від одного постачальника продовольчих товарів, за регіонами

■ Так ■ Ні ■ Не знаю

Джерело: CIMR

Найбільші виклики в цьому плані були зафіксовані в південному регіоні (графіки 15 та 16). **Південь був особливо вразливим до проблем, пов'язаних з постачанням**, оскільки 67% опитаних підприємств роздрібно́ї торгівлі повідомили, що вони в основному поклалися на одного постачальника продовольчих товарів, а 71% - непродовольчих товарів. Більше того, **підприємства роздрібно́ї торгівлі в Миколаївській області опинилися під найбільшою загрозою, оскільки 100% підприємств (n=24/24) мали лише одного постачальника продовольчих або непродовольчих товарів**.

Графік 16: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили, що залежать переважно від одного постачальника непродовольчих (включаючи засоби гігієни) товарів, за регіонами

■ Так ■ Ні ■ Не знаю

Джерело: CIMR

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

Банки

У серпні 68% опитаних покупців повідомили про повну доступність банківських відділень, які надавали повний спектр банківських послуг, порівняно із 75% у липні (графік 18).

За повідомленням респондентів, повітряні атаки продовжували скорочувати часи роботи банківських відділень по всій країні. Двадцять три відсотки опитаних покупців зазначили, що банківські відділення не могли надавати свої звичайні послуги під час повітряних тривог, при цьому найвищий відсоток таких респондентів було зафіксовано в Центрі (48%) та на Півночі (34%).

Як і в попередні місяці, **найбільші труднощі з доступом до повного спектру банківських послуг мали респонденти на Півдні**. У цьому регіоні 36% опитаних покупців вказали на відсутність працюючих банків в їхніх громадах та ще 6% - на те, що наявні відділення тривалий час не можуть надавати такі послуги, як обмін валют, видача кредитів та оформлення депозитів. Про такі труднощі переважно повідомляли жителі Херсонської, Миколаївської та Запорізької областей.

Банкомати

Частка покупців, які повідомляли про повну доступність банкоматів, залишалася практично незмінною впродовж літніх місяців, і становила 91% у серпні.

Найсуттєвіші проблеми з доступом спостерігалися на Півдні, де 16% опитаних покупців повідомили про відсутність банкоматів в їхніх громадах, а 13% зазначили, що наявні банкомати не працювали через брак готівки, технічні неполадки або з інших причин. З такими труднощами переважно стикалися жителі Херсонської, Миколаївської та Запорізької областей. Крім того, 15% опитаних покупців в Одеській області зазначили, що такі послуги, як зняття готівки, часто недоступні через довготривалі перебої в роботі наявних банкоматів.

Графік 17: % опитаних покупців, які повідомили про наявність працюючих банкоматів, за регіонами

Джерело: CIMP

Укрпошта*

Загалом по країні 77% опитаних покупців повідомили, що відділення «Укрпошти» працювали щодня й надавали всі звичайні фінансові послуги, порівняно з 83% в липні. Як і попереднього місяця, **результати опитування не виявили суттєвих обмежень у доступі до відділень «Укрпошти»**. Єдиною незручністю, про яку повідомлялося, було призупинення роботи офісів «Укрпошти» під час повітряних тривог, що переважно вплинуло на покупців у Центрі (41%) та на Півночі (27%).

Способи оплати

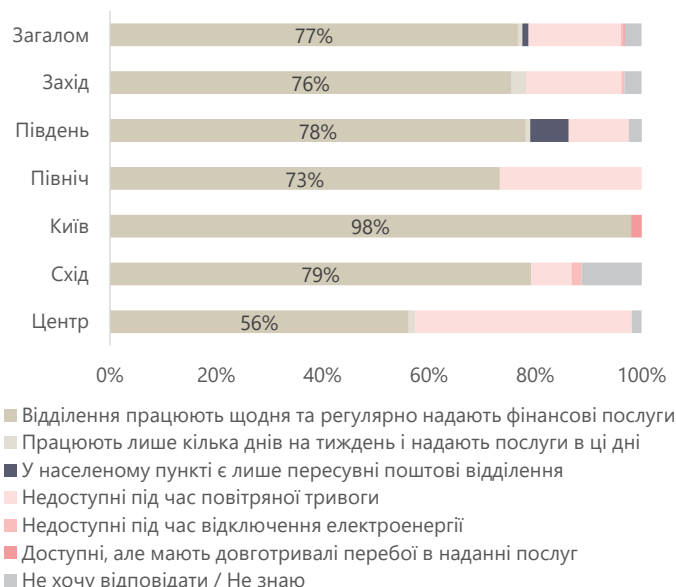
Основними способами оплати, які приймали опитані підприємства роздрібною торгівлі в серпні, були готівка (100%), кредитні картки (94%), дебетові картки (73%), мобільні додатки (56%) та ваучери від ООН та неурядових організацій (5%).**

Графік 18: % опитаних покупців, які повідомили про наявність працюючих відділень банків, за регіонами

Джерело: CIMP

Графік 19: % опитаних покупців, які повідомили про наявність працюючих відділень «Укрпошти», за регіонами

Джерело: CIMP

* Укрпошта - державна поштова служба України.

** Показники були отримані з відповідей на питання, в якому наявні декілька варіантів відповідей.

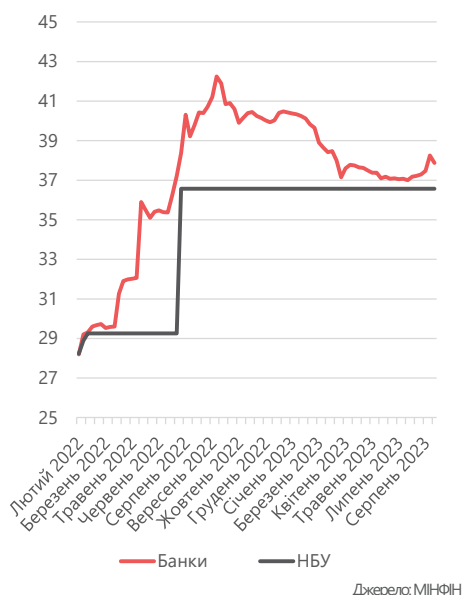
МАКРОЕКОНОМІКА

Інфляція

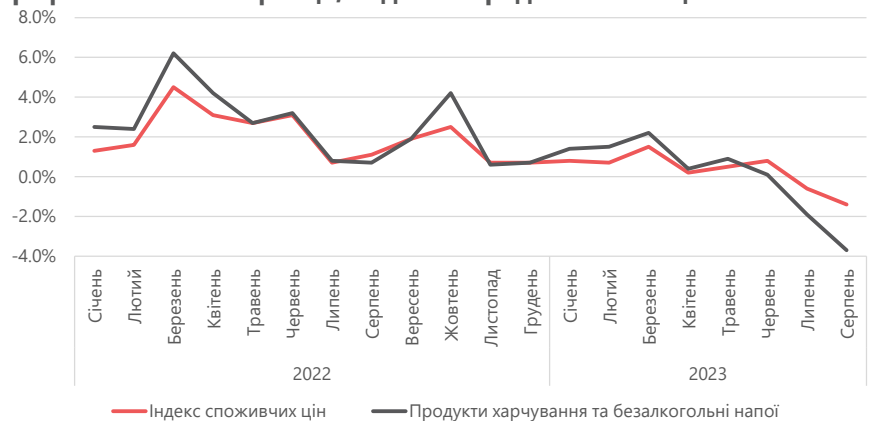
Споживчі ціни в серпні, порівняно з липнем знизилися на 1,4%, що відповідало очікуванням та стало найбільшим падінням із початку війни (графік 21). Разом із тим вони залишалися на 2,5% вищими, ніж на початку року та на 8,6% вищими, ніж у серпні 2022 року.⁴

Швидше сповільнення інфляції зумовлювалося насамперед більшою пропозицією сирих продуктів харчування, зокрема овочів та фруктів нового врожаю, а також поліпшенням інфляційних та курсових очікувань¹.

Графік 20: Середньоринковий обмінний курс долара США

Графік 21: Темпи інфляції, % до попереднього місяця

Економічна активність

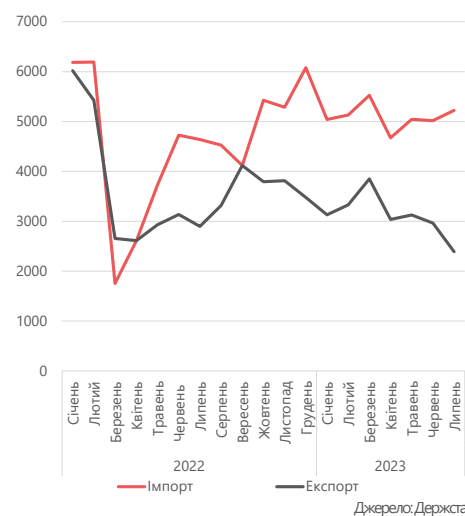
У серпні економіку підтримували активні польові роботи зі збирання вищого, ніж торік, врожаю ранніх зернових та олійних культур. Збільшення бюджетного фінансування на відновлення інфраструктури та оборонні цілі стимулювало будівельні роботи та промислове виробництво. Внесок торгівлі та вантажних перевезень також був значним⁵.

Вихід Росії із "зернової угоди" призвів до зменшення обсягів українського експорту⁶. У липні експорт знизився на 574 млн дол. США переважно через зменшення обсягів експорту зернових на 332 млн дол. США^{7,8}.

Більше того, упродовж останніх двох місяців Росія провела серію атак дронами на Дунайські порти України, що призвело до знищення 280 тис. тонн українського зерна⁹. Хоча альтернативні транспортні маршрути забезпечують важливу економічну підтримку, їхнє використання передбачає значні додаткові витрати.

Експерти передбачають, що висока вартість транспортування альтернативними маршрутами підірве українське виробництво зерна та призведе до того, що експорт у 2024 році скоротиться вдвічі з рівня минулого року приблизно до 35 млн тонн⁹.

Графік 22: Динаміка валової вартості експорту та імпорту України, млн доларів США

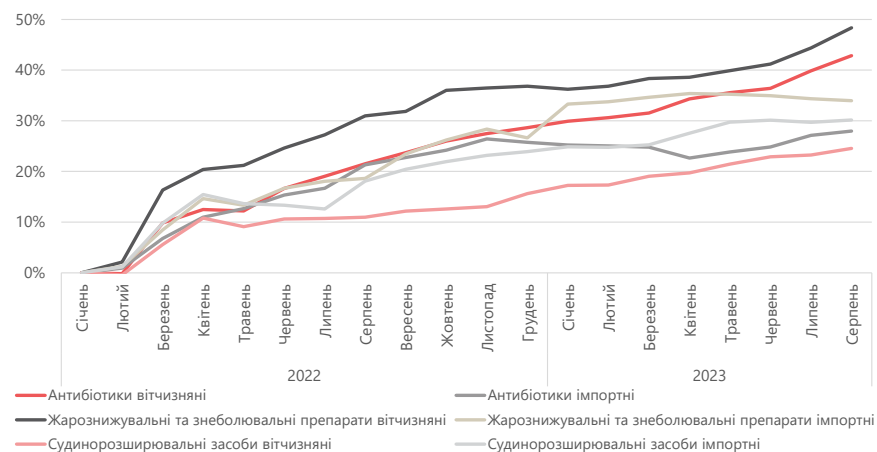

ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ

За даними Держстату², у серпні середні споживчі ціни на основні лікарські засоби, такі як жарознижувальні та знеболювальні препарати вітчизняні, зросли на 3%. Аналогічно, ціни на антибіотики вітчизняні збільшилися на 2% (графік 23).

Порівняно із серпнем 2022 року, найбільше підвищилися середні ціни на антибіотики вітчизняні (на 18%), а також на жарознижувальні та знеболювальні препарати вітчизняні та імпорتنі (на 13%).

Графік 23: Кумулятивне зростання цін на окремі лікарські засоби, в середньому по країні, у % від січня 2022 року

ВАРТІСТЬ ОРЕНДИ ЖИТЛА

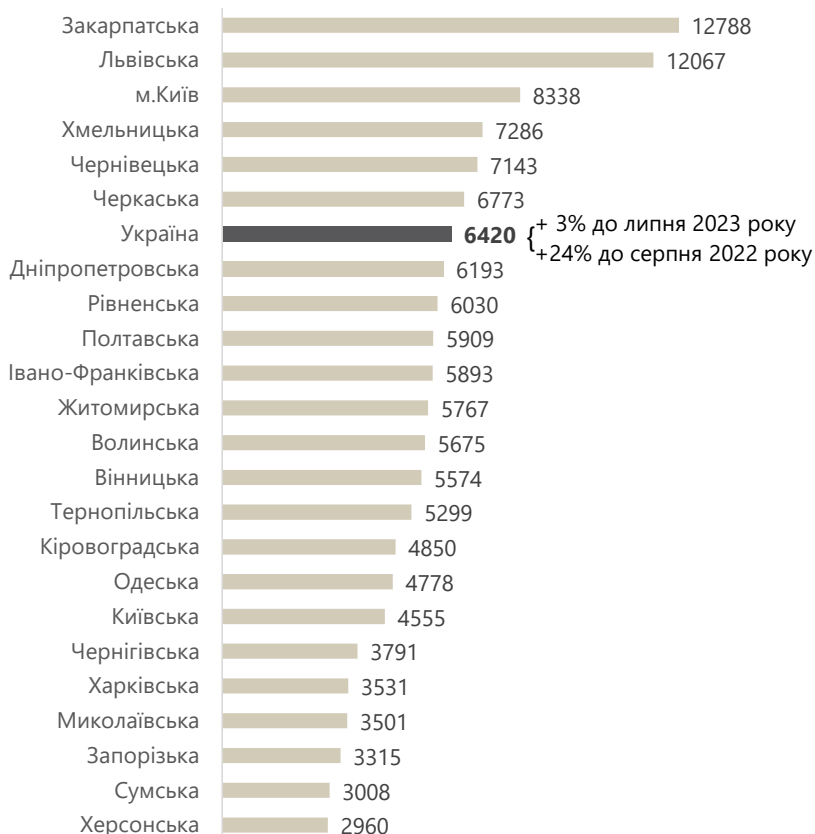
У серпні ціни на оренду однокімнатних квартир в Україні продовжували зростати.

За даними Держстату², середня ціна оренди однокімнатної квартири в серпні підвищилася на 3% порівняно з липнем. Найсуттєвіше зростання цін було зафіксовано в Тернопільській (на 17%), Івано-Франківській (на 8%) та Київській (на 7%) областях.

Порівняно із серпнем 2022 року, ціни на оренду однокімнатної квартири зросли на 24% в цілому по країні, при цьому найбільш відчутне зростання цін відбулося в Закарпатській (на 125%), Львівській (на 65%) та Івано-Франківській (на 55%) областях. Разом із тим, варто зазначити, що ціни на оренду знизилися в Харківській та Одеській областях, на 35% та 4% відповідно.

Найвищі ціни на оренду квартири спостерігалися в західних областях, таких як Закарпатська (12788 грн) та Львівська (12067 грн). І, навпаки, найнижчі ціни були в областях поблизу лінії фронту або тих, що зазнають наземних обстрілів, таких як Херсонська (2960 грн), Сумська (3008 грн) та Запорізька (3315 грн).

Графік 24: Місячна середня вартість оренди 1-кімнатної квартири в серпні 2023 року, за областями, грн

Джерело: Держстат

ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЇ

Збір даних в рамках СІМР проводиться один раз на місяць по всій території України спільними зусиллями організацій-членів Робочої групи з надання грошової допомоги (РГГД). Методологія збору первинних даних базується на кількісних структурованих інтерв'ю з респондентами, відібраними для цієї мети. Для цього використовуються два узгоджені запитальники, один з яких призначений для підприємств роздрібною торгівлі, які виступають в ролі ключових інформантів (КІ) щодо ситуації у відповідних сегментах ринку, а інший - для споживачів у досліджуваних магазинах і на ринках для проведення індивідуальних інтерв'ю.

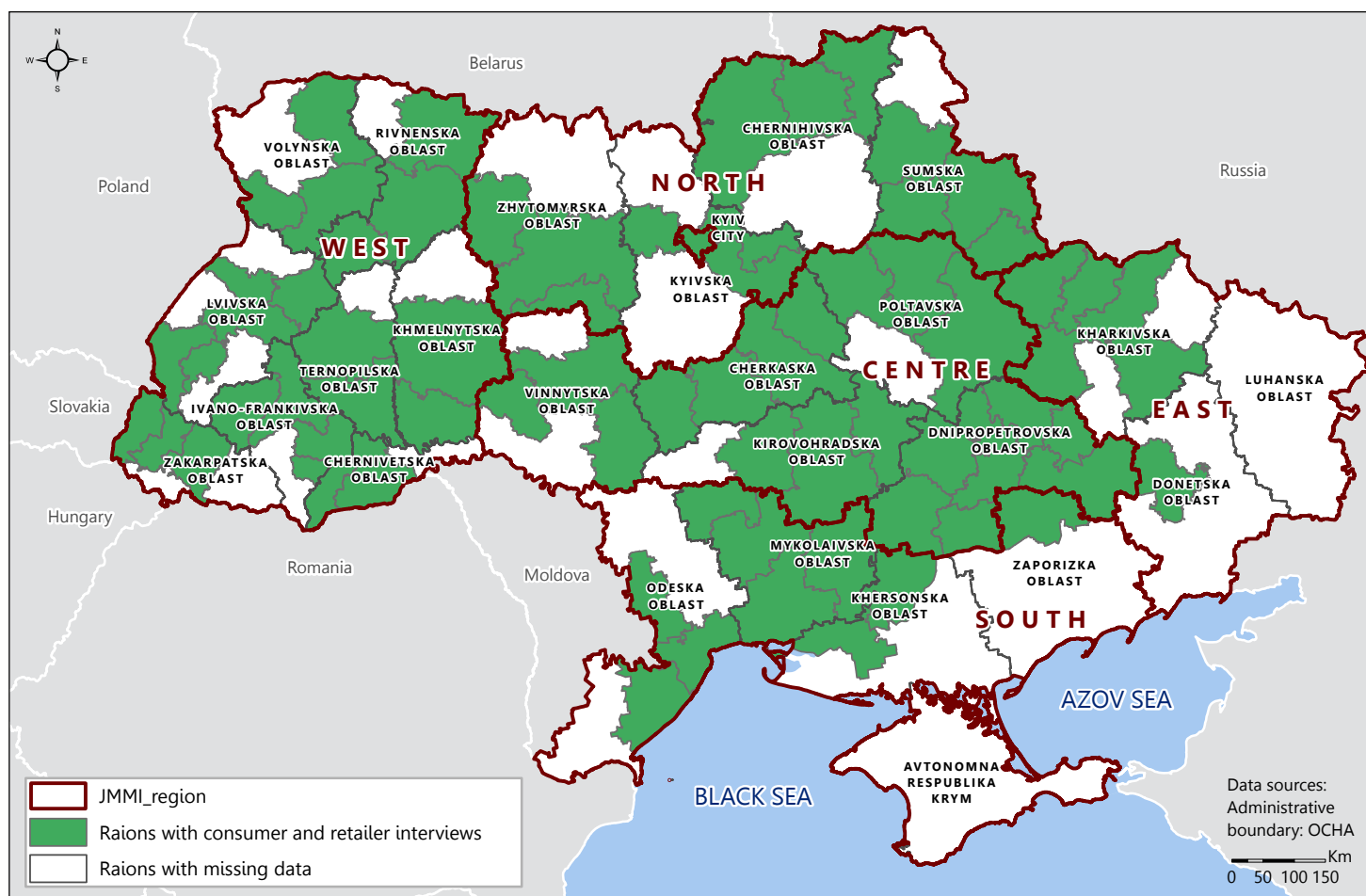
Завдання польових команд - зібрати мінімум 3 ціни на певний товар у кожній досліджуваній *громаді* шляхом опитування підприємств роздрібною торгівлі, а також провести щонайменше 5 інтерв'ю з покупцями в кожній досліджуваній *громаді*. По кожному найменуванню реєструється ціна найдешевшого бренду або сорту, які

користуються широким попитом. Усі дані збираються польовим персоналом, який володіє загальною методологією та інструментами СІМР. Далі ці дані надходять на загальний сервер РГГД - КоВо, після цього дані очищаються та аналізуються фахівцями REACH.

У рамках СІМР також передбачене інтегрування вторинних даних, зокрема даних Державної служби статистики України та інших джерел, які використовуються для триангуляції там, де це можливо.

Ціни, наведені в цьому інформаційному бюлетені, є «медіанами місцевостей», призначеними для мінімізації впливу відхилень та неоднакової кількості цін, отриманих із різних *громад*. Спочатку розраховується медіана цін на кожну досліджувану позицію в межах кожної досліджуваної *громади*; далі, по кожній позиції експерти REACH розраховують медіану з цього переліку медіан для більших територіальних одиниць (*райони, області, регіони, та загалом по Україні*).

ГЕОГРАФІЧНЕ ОХОПЛЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

ТРУДНОЩІ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Оскільки CIMR спирається на методологію цільової вибірки, результати слід розглядати як індикативні, а не репрезентативні. Окрім того, результати дослідження відображають ситуацію на ринку на момент збору даних.

У методології CIMR для кожного товару реєструється ціна найдешевшого наявного бренду або сорту, які користуються широким попитом. Оскільки в різних регіонах той чи інший бренд може бути відсутнім, порівняння цін між регіонами іноді базується на товарах з дещо відмінними характеристиками.

У деяких випадках проведення мінімальної кількості інтерв'ю з підприємствами роздрібною торгівлі або споживачами, передбачене методологією CIMR, є неможливим. Тому з метою відтворення відсутніх цін та розрахунку вартості кошика CIMR може застосовуватись розрахункова ціна, яка базується на медіані відповідного району чи області.

Методологія віддаленого моніторингу CIMR дозволяє отримати достовірні дані про ціни та доступність товарів і послуг. Однак, вона не передбачає збору додаткових даних про функціональність ринку.

З огляду на подальше розширення території проведення CIMR деякі зміни в загальних медіанних цінах можуть бути зумовлені змінами в географічному охопленні, а не фактичними цінами.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ

¹ Національний Банк України "Коментар Національного банку щодо рівня інфляції в серпні 2023 року", 14 вересня 2023 року, доступно [тут](#)

² Державна служба статистики України "Середні споживчі ціни на товари (послуги) по Україні у 2023 році", 13 вересня 2023 року, доступно [тут](#)

³ UKRAINE BUSINESS NEWS "Україна повернулася до довоєнних ставок податків на пальне та інші нафтопродукти", 3 липня 2023 року, доступно [тут](#)

⁴ Державна служба статистики України "Індекси цін", 9 вересня 2023 року, доступно [тут](#)

⁵ Національний Банк України «Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд, вересень 2023 року», 6 вересня 2023 року, доступно [тут](#)

⁶ XINHUANET "Аналіз світових подій: Україна шукає шляхи підтримання експорту після припинення дії зернової угоди", 5 серпня 2023 року, доступно [тут](#) (англійською)

⁷ Державна служба статистики України "Зовнішня торгівля України товарами у січні-липні 2023 року", доступно [тут](#)

⁸ Державна служба статистики України "Зовнішня торгівля України товарами у січні-червні 2023 року", 14 серпня 2023 року, доступно [тут](#)

⁹ Економічна Правда "Після виходу з "зернової ініціативи" Росія знищила 280 тисяч тонн українського зерна", 13 вересня 2023 року, доступно [тут](#)

ДОНОРИ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

UHF Ukraine Humanitarian Fund

ПАРТНЕРИ

acted

Save the Children

REACH Informing more effective humanitarian action

ПРО ІНІЦІАТИВУ REACH

Ініціатива REACH сприяє розробці інформаційних інструментів та продуктів, які підвищують спроможність суб'єктів гуманітарної діяльності ухвалювати рішення на основі фактичних даних у контекстах надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовує REACH, охоплюють збір первинних даних і глибинний аналіз, а вся діяльність здійснюється через механізми міжвідомчої координації гуманітарної допомоги. REACH – це спільна ініціатива організацій IMPACT Initiatives, ACTED і Навчального та науково-дослідного інституту – Програми ООН з використання супутникової інформації в оперативних цілях (UNITAR-UNOSAT).

REACH Informing more effective humanitarian action